

Vakıf Belgeleri Işığında Karamanoğulları Beyliği

Prof. Dr. Vedat Turgut* • Rabia Ekici**

ÖZET

Oğuzların Afşar, Varsak ya da Salur boyuna mensubiyeti konusunda tartışmaların yaşandığı Karamanoğulları'nın bilinen ilk atası Nure Sofu'dur. Baba İlyas'ın müridlerinden olduğu bilinen Nure(ddin) Sofu, beyliklerin ortak atası olarak ön plana çıkan Şeyh Nu'man yani Dede Garkın'ın oğlu Kayır Han/Kiros'la da yakın bir münasebet içerisindeydi. Sultan Alaüddin ve akrabası olan Kayır Han'ın ortadan kaldırılmasından sonra ortaya çıkan büyük Türkmen ayaklanmasının lideri olan Dede Garkın torunu Baba İlyas'ın müridi olan Nure Sofu da ayaklananlar arasındaydı. Onun Zeynü'l-Hac, Bunsuz ve Karaman adlı oğullarından sonuncusu, Aşıkpaşazâde'nindedelerinden Muhlis Paşa tarafından Konya'da tahta çıkartılmış, bu durum çeşitli Osmanlı tevârihinde aynı şekilde ifade edilmiştir. Orta Anadolu'daki siyasi birliklerden en güçlüsü olarak ortaya çıkan Karamanoğulları, siyasi hayatta bulunduğu müddetçe hakimiyet bölgesinde, kendisinden önce kurulmuş olan vakıfları yeniden tanzim ettiği gibi yeni vakıflarda kurmuşlardır. Özellikle II. İbrahim döneminde kurulan vakıflar Karamanoğulları Beyliği'nin en önemli vakıf eserlerini oluşturur.

Anahtar Kelimeler: Karamanoğulları Beyliği, Mehmed Bey, Alaüddin Bey, II. İbrahim Bey, Vakıf

* Prof. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü

** Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi.

KARAMANOŞULLARI PRINCIPALITY IN THE LIGHT OF WAQF DOCUMENTS

ABSTRACT

There have been discussions regarding the affiliation of the Karamanids with the Afşar or Salur tribe of the Oghuz, whose first known ancestor was Nure Sofu. Nure Sofu, was known to have been one of the followers of his father, İlyas, had a close relationship with Kayir Han, the son of Sheikh Nu'man, also known as Dede Garkın, was considered the commonancestor of the beyliks. According to the narration in Asıkpşazade, amongs the NureSofu's sons that is Zeynul Hac, Bunsuz and Karaman, the third one was enthroned in Konya by Muhlis Pasha, one of Aşıkpaşazade's ancestors. This event is also mentioned in the sort of historical works of Ottoman Empire. The Karamanids emerged as the strongest political entity in Central Anatolia, and as long as They remained in power, they reorganized the previous foundations (vaqıfs) under their realm and also established new ones. Those established during there sign of İbrahim II of Karaman, constitute the most significant foundation works of the Karamanid Emirate.

Keywords: Principality of Karamanoğulları, II. İbrahim Bey, Foundation, Alaüddin Bey, Mehmed Bey,

Giriş: Karamanoğulları Hakkında Bilgi Veren Kaynaklara Dair

Karamanoğulları Beyliği, 1261-1483 yılları arasında Ermenek, Lârende ve Konya başta olmak üzere Anadolu'nun orta ve güney kesimlerine hükmetmiş bir beylik olarak karşımıza çıkar. Karamanoğulları, İlhanlılar, Mısır Türk Devletine Osmanlıların yanı sıra diğer Anadolu ve Avrupalı siyasi güçlerle temaslarda bulunmuştur. Beylik hakkında Ahmedî (ö.1412)¹, kuvvetle muhtemel Aydınoğulları ailesine mensub bulunan Enverî (ö.1465)², Tursun Bey (ö.1490)³, Oruç Bey (ö.1502)⁴, İdris-i Bitlisî (ö.1521)⁵ve Hoca

1 Ahmedî, *Ahmedi Ve Dasitan-ı Tevarih-iMülûk-iÂl-i Osman*, Çev. Nihad Banarlı, *İstanbul Üniversitesi Türkiyat Mecmuası/ Journal of Turkology*, (2010), C. 6, s. 49-176.

2 Enverî, *Düstürname-i Enveri*, (Çev. Mükrimin Halil Yinaç), İstanbul: Evkaf Matbaası, (1929), s. 12 17, 42, 49, 50.;Mükrimin Halil Yinaç, *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri*, C.2, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, (2014), s. 253-255, 284-286, 289-296, 300-311.; Kemal Ramazan Haykıran, "*Aydın Bey ve Siyasi Faaliyetleri (1282-1308)*", *Aydın'ın Fethi ve Aydın Bey*, Kemal Ramazan Haykıran (Ed.), Aydın: *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları*, (Aralık 2024), No:139, s.28-31.Enverî'nin Aydınoğulları ailesinden olduğuna dair bilgi için bkz. Vedat Turgut, "*Kır/Kayırhanlı Enveri/Aydınoğulları'nın Osmanlılaşma Süreci ve Vakıfları Üzerine*", *Aydın'ın Fethi ve Aydın Bey*, Aydın, (Aralık 2024), s. 53-60.

3 Tursun Bey, *Tarih-i Ebû'l-Feth*, (Haz. Mertol Tulum), İstanbul: İstanbul Feth Cemiyeti Yayınları, (1977), s.129, 145, 146, 153-157.

4 Necdet, Öztürk, *Oruç Beğ Tarihi [Osmanlı Tarihi 1288-1502]*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayıncılık, (2014), s.34-35, 41, 46-47, 56-60.

5 İdris-i Bitlisi, *Heşt Behişt VII. Ketibe, Fatih Sultan Mehmed Devri 1451-1481*, (Çev. Muhammed İbrahim Yıldırım), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, (2013), s.43-53; 227-239.

Saadeddin⁶'in (ö.1599) bilgiler aktardığı görölrür. Karamanoğlu Alaüddin Bey'in isteği üzerine Hoca Dehhani tarafından Farsça olarak kaleme alınan *Şehname*'yi tamamlama görevi Hoca Dehhani'nin vefatı sebebiyle Yaricani'ye kalmış, Yaricani'nin Karamanname/Kitab-ı Karamaniyye olarak bilinen eserini de XVI. yüzyılda bir Osmanlı yazıcısı olduğu anlaşılan Şikârî Osmanlı Türkçesine tercüme etmiştir. Destansı bir anlatıma sahip olan Karamanname'de anlatılanların, diğer tevarih anlatılarıyla örtüşmediği malümdür⁷.Karamanoğulları Beyliği'ne dair ilk çalışmalar, M. Fuad Köprölü ve Halil Edhem'e aittir⁸. Memlük ve Batı kaynaklarının yanı sıra Osmanlı arşiv vesikalarından yararlanan Şehabeddin Tekindağ tarafından kaleme alınan doktora tezi de burada anılmalıdır⁹.Onun 1367 Korykos/ (Mersin-Erdemli) Kuşatması'nı anlattığı makalesinde verdiği beyliğe dair bilgiler kaynak bir eser niteliğindedir¹⁰. Halil Edhem'in Karamanoğulları Beyliği'ne dair neşrettiği kitabeler beyliğin tarihine dair önemli ipuçları verir¹¹.Sikkeler, kitâbe, ferman ve vakfiyelerin döneme ait önemli bilgileri içerdđi görölrür. Halil Edhem, İ. Hakkı Uzunçarşılı¹² ve Kerim Türkmen'in doktora tezi¹³ ile Karamanoğulları'na ait kitâbelerin birçoğu neşredilmiş, beyliğe ait sikkelerin incelenmesi hususu Hüsnü Öztürk ve Haluk Perk tarafından üç ciltlik eserin ikinci nüshasında ele alınmıştır¹⁴. Konuyla ilgili çalışmalara Faruk Sümer, İsmail Hakkı Uzunçarşılı ve İbrahim Hakkı

- 6 Hoca Sadeddin Efendi, *Tacü't-Tevarih*, (Yay. İsmet Parmaksızoğlu), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, (1979), s.148-149, 152-153.
- 7 Şikârî, *Karamannâme*, (Yay. Mehmet Sözen-Necdet Sakaoğlu), Karaman: Karaman Valiliği-Karaman Belediyesi Yayınları, (2005), s.120-121,129-130,131,143-144,214,216,226
- 8 M. Fuat, Köprölü, *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, VIII. Dizi, 4. Baskı,(1991), s.18, 35, 36-39, 44, 47, 49, 77, 90, 104, 106; Halil, Edhem, *Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkûka I*, TOEM, C.11, (1327), s. 697-712; Edhem, *Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkûka II*, TOEM, C.12, (1327), s. 741-760 ; Edhem, *Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkûka III* , TOEM C.13, (1328), s. 821-836 ; Edhem, *Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkûka IV* , TOEM, C.14, (1328), s.873-881.
- 9 Şehabeddin, Tekindağ "13-15. Asırlarda Cenübi Anadolu Tarihine Ait Bir Tedkik: Karaman Beyliği", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Doktora Tezi, (1947)
- 10 Şehabeddin Tekindağ, "Karamanlıların Gorigos Seferi (1367)", İstanbul: *İstanbul Üniversitesi Tarih Der-gisi*, C. 6, S.9, (1954) s. 161-174.
- 11 Halil Edhem, *Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkûka I*, TOEM, C.11, (1327), s. 697-712; Edhem, *Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkûka II*, TOEM, C.12, (1327), s. 741-760; Edhem, *Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkûka III*, TOEM C.13, (1328), s. 821-836; Edhem, *Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkûka IV*, TOEM, C.14, (1328), s.873-881.
- 12 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, (2003), s.1-37; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.1, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, (1988) s.54-58
- 13 Kerim Türkmen, "Karamanoğulları Dönemi Kitabeleri", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, (1989)
- 14 Haluk Perk-Hüsnü Öztürk, *Karaman Oğulları Beyliği Sikkeleri*, C.2, İstanbul: Haluk Perk Müzesi Yayınları, (2013), s.39, 41,43,53.

Konyalı da katkılar sağlamıştır¹⁵. Emecen'in Osmanlılar ile Karamanoğulları arasında gerçekleşen en büyük savaşlardan biri olan Frenkyazısı Savaşı'nı ele aldığı makalesi de bu bağlamda önemlidir¹⁶.

Memlükler coğrafyasında neşredilen eserlerde Karamanoğulları Beyliği hakkında çok değerli bilgiler bulunur. Beylik hakkında, 1270 yılında Baybars Tarihi ile başlayan bilgiler, Baybars el-Mansurî (ö.1325), Yununî (ö.1326), Nuveyrî (ö.1332), Ömerî (ö.1349) Devâdârî'nin (ö.1336) anlatımlarıyla artarak devam eder.XV. asırda Mısır'da Makrîzî, Aynî ve İbn Tagribirdi hem kendi dönemlerini, hem de önceki dönemleri değerlendirmişler, özellikle Aynî'nin Larende'ye Memlük elçisi olarak gelmesinden sonra kaleme aldığı eserinde Karamanoğulları hakkında verdiği bilgiler beyliğin bu dönemine dair eşsiz bir kaynak niteliğindedir¹⁷. Karamanoğulları hakkında bilgi veren diğer önemli çağdaş kaynaklar, Anonim Selçuknâmeler, İbn Bibi (ö.1272) ve Aksarayî (ö.1332-33) ile Eflâki'nin Menakıbnâmesi'dir¹⁸. Latin ve Ermeni kroniklerinde de XIII. asırdan XV. asra kadar olayların takibini sağlayan bazı bilgiler bulunur. Simbat Kroniği, Vincent de Beauvais Kroniği, Amadi, Bustron ve Strambaldî kronikleri bunlardandır¹⁹.

Moğol komutanlarından Sülemiş Noyan'ın Anadolu'daki isyanı sonucunda, İlhanlı hükümdarı Gazan Han'ın isyanı bastırmak için ordu göndermesi hadisesi dolayısıyla Karamanoğulları Reşideddin'in (ö.1318) eserinde de yer alır²⁰Karamanoğulları'nın Konya'yı zapt etmesi ile Kaşanî, *Tarih-i Olcaytu* eserinde beylik hakkında bilgi vermiş²¹, aynı zamanda Timurlu

15 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, (2003) s. 1-38; Faruk Sümer, "Karamanoğulları", TDV İslam Ansiklopedisi, (2001), C.24, s.454-460.

16 M. Feridun Emecen, "Osmanlı Tarihinin İlk Büyük Savaş Anlatımı: Osmanlılarla Karamanlılar Arasındaki Frenkyazısı Muharebesi (1386-1387)", *Osmanlı Araştırmaları*, (2017), C.49, s. 57-88.; Kürşat Solak, *Karamanoğulları*, İstanbul: Yeditepe Yayınevi, (2016), s.14.; Kürşat Solak, *Karamanoğulları*, İstanbul: Yenitepe Yayınevi, 2016, s.14.

17 *Baybars Tarihi*, (Çev. M. ŞerefüddinYaltkaya), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, (2000), s.76-83, 87,88; Şihabeddin b. Fazlullah el- Ömerî, *Mesâlikü'l-Ebsâr Türkler Hakkında Gördüklerim ve Duyduklarım*, (Çev. D. Ahsen Batur), İstanbul: SelengeYayıncılık, (2014), s. 148-170.

18 İbn Bibi, *El-Evamirü'l-AlaiyyeFi'l-Umuri'l-Alaiyye*, *Selçuknâme, II*, (Çev. Mürsel Öztürk), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, (2014), s.423,610-614,619, 629-630,631; Ahmed Eflakî, *Manakübü'l-Arifin I*, (Çev. Tahsin Yazıcı), İstanbul: Hüriyet Yayınları, (1973), s.40, 48, 53, 66-69; Aksarayî, *Müsamere-tü'l-Ahbar*, (Çev. Mürsel Öztürk), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, (2000), s.53-56, 63-65, 79-80, 85-87,91, 96-98, 108, 152, 163-167, 189-190, 194, 218, 238, 246.

19 Kürşat Solak, *Karamanoğulları*, s.17-18; Smbat Sparapet's Chronicle, Classical Armenian, (Translate: Robert Bedrosian), New Jersey, (2005), s. 237-239.

20 Reşidüddin Fazlullah, *Camii't-Tevârih (İlhanlılar Kısmı)*, (Çev. İsmail Aka, Mehmet Ersan, Ahmad Hesamipour Khelejanı), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, (2013), s. 274-276.

21 Derya Örs, "Kaşani, Tarih-i Olcaytu", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, (1992), s.198-200.

tarihinin en önemli kaynakları olan İranlı Şerefeddin Yezdi²² (ö.1454) ve Nizameddin Şâmîde Karamanoğulları hakkında bilgiler vermiştir²³. Ömerî'nin aktardığı bilgiler, İbn Battuta'nın aktardığı bilgiler ışığında değerlendirildiğinde oldukça kıymetlidir²⁴. Timur'un Anadolu'ya gelişi, Orta Anadolu'da Kadı Burhanüddin ile güç mücadelesine giren Karamanoğulları Beyliği'nin tutumunun değişmesine neden olmuş, bu durum Aziz b. Erdeşir Esterâbâdî'nin *Bezm ü Rezm* adlı Farsça eserinde ele alınmıştır²⁵.

1. Karaman Coğrafyasının Fetih Süreci

Karaman; Konya havzasının güney-doğusundan başlayıp Toroslardan Akdeniz'in kıyı şeridini, Anadolu'nun iç kesimleriyle buluşturan tarihi ticaret yolunun (Konya, Karaman, Mut, Silifke) da içinde bulunduğu güzergâhtadır. Karaman (Larende) şehri, Eskiçağ'lardan beri başta Hititler olmak üzere, Frigyalılar, Lidyalılar, Persler, İskender ve haleflerinden sonra Roma venihayet Bizans topraklarına katılmıştır²⁶. Birçok defa Arapların da kontrolüne giren şehir, 1071 Malazgirt Zaferi sonucunda Türklerin Anadolu'ya gelişi ile Selçuklu ve Danişmendlilerin idaresine girmiştir. Anadolu'ya dört bir yandan gelen konar-göçer Türkmen birlikleri, etnik kimliğin değişmesine zemin hazırlamış, Malazgirt Zaferi ile Bizans İmparatorluğu'nun bölgedeki hâkimiyeti sona ererken, Kilikya ve Toroslarda Ermeni Prenslikleri'nin kurulmasında da dolaylı rol oynamışlardır²⁷.

Malazgirt Zaferi'nin hemen akabinde 1075'de Kutalmış oğlu Süleyman Şah'ın İznik'i fethederek Türkiye Selçuklu Devleti'ni kurması, Bizans'ın zafiyet göstermiş olduğunun bir kanıtıdır. Nitekim Orta-Asya'dan göçen Türkmenlerin Anadolu'yu köşe bucak sarmaya başlaması, Bizans İmparatoru Mihael'in Papa VII. Grédoire'a çözüm için mezhebini feda ederek Katoliklere katılmasına neden olmuştur. Papa'nın tüm Hıristiyan dünyasını Türklere karşı birlik olmaya davet etmesi Haçlı birliğinin oluşmasına

22 Şerefeddin Ali Yezdi, *Zafername (Emir Timur)*, (Çev. D. Ahsen Batur), Selenge Yayınları, (2013), s. 395, 397,

23 Nizameddin, Şami, *Zafername*, (Çev. Necati Lugal), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, II. Baskı, (1987), s. 304,312, 322

24 *İbn Battûta Seyahatnamesi*, C.1., (Çev. A. Sait Aykut), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, (2000), s. 258, 445-447.

25 Aziz B. ErdeşirEsterâbâdî, *Bezm ü Rezm*, (Çev. Mürsel Öztürk), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, (1990), s. 7, 103-104, 106, 144, 281, 286, 292-294, 358, 361-362, 368, 390, 392- 396, 411, 418, 425, 426- 428, 430, 432, 451, 453-456, 461-463, 478- 483; Kürşat, Solak. *Karamanoğulları*, s.18.

26 Metin Tuncel "Karaman", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.24, s.444.

27 Metin Tuncel "Karaman", s. 444-447.; Emecen, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluş ve Yükseliş Tarihi (1300-1600)*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, (2020), s. 16-17; Vedat Turgut, "Batı Anadolu Beyliklerinin Menşei Meselesi", *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, (2016), C. II, sayı 3, s.55;

zemin hazırlarken bu birliğin Türkler üzerine hücum etmesi ise 22 yıl sonra gerçekleşebilmiştir. Eylül 1096'da İznik'in Haçlılar tarafından kuşatılması ile başlayan savaş, şehrin Bizans İmparatoruna teslim edilmesiyle sonuçlanmıştır. Eskişehir (Dorylaion) civarında Haçlı birlikleriyle meydan muharebesine tutuşan Kılıç Arslan, Haçlı ordularının donanımlı ve teçhizatlı oluşu karşısında her ne kadar dirayet gösterse de geri çekilmek zorunda kalmıştır. Temmuz 1097 yılı itibariyle Türklerin Marmara ve sahillerindeki kontrolü kesintiye uğrarken, Haçlılar ve Bizans birlikleri ise yönlerini Konya'ya çevirmişlerdir. Haçlılara son kez karşılık vermek amacıyla Ereğli civarında Danişmend Gazi, Hasan Beg ve diğer beyler ile toplaşan Kılıç Arslan, Kayseri önlerinden başlayarak Tarsus, Adana ve Antakya önlerine kadar Haçlılar tarafından sürülmüştür. Bizans ise sahil bölgelerini işgal ederek sahil güvenliğini yeniden eline almıştır²⁸.

Garp cephesinde ise devam eden savaşlarda Danişmend Gazi'nin Haçlıları mağlubiyete uğratması, yeni bir Haçlı ordusunun daha üzerlerine gelmesine neden olmuştur. 1101 yılında Niksar'a doğru ilerlemekte olan Haçlı ordusunu kılıçtan geçirip ağır bir darbe vuran Kılıç Arslan ve Danişmend Gazi, üzerlerine gelmekte olan diğer birlikleri de Eskişehir, Akşehir ve Konya civarında tarumar ederek I. Haçlı Seferi'nin intikamını almışlardır. 1107 yılında Kılıç Arslan'ın nehre düşerek boğulup ölmesi ile kurmaya çalıştığı siyasi otorite de sarsılmış oldu. Selçuklu Devleti'nde yaşanan bu olay sonrasında Bizans kuvvetleri Türklere karşı taarruza geçerek kaybettikleri toprakları geri almayı amaçlamışlardır. Kılıç Arslan'ın ölümünden sonra şarkta oğlu Tuğrul Aslan, garpta ise Şahinşah'ın saltanat mücadelesi başlamıştır. 1116 yılında Şahinşah'ın ordusu ile Akşehir'de karşılaşan İmparator Alexis, şehri zapt ettiyse de başarılı olamadı, Konya önlerinde de Şahinşah'ın karşısına çıkamayan imparator, sulh yoluna giderek Şahinşah ile anlaşma sağladı²⁹. Sultan Mesud'un Konya tahtına geçmesiyle devam eden Bizans baskısı, yeni bir savaşın daha fitilini ateşleyince ilk olarak Akşehir önlerinde karşı karşıya gelen ordu Bizans'ın üstün gelişiyle geri çekilmek zorunda kalmıştır. Bu durum karşısında ordusunu Aksaray'da toplayan Sultan Mesud, Konya önlerinde bir meydan muharebesine girdi. Çetin geçen savaş sonrasında İmparator Konya'yı alamayacağını anlayınca Sultan Mesud ile anlaşma yaparak, İstanbul'a geri döndü. Fakat bu sulh ortamı çok uzun sürmedi. Avrupa'da yeniden taraftar bulan

28 Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul: Ötüken Yayınları, 2018, 16. Basım, s. 128-133.

29 Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s. 180-185.

Haçlı orduları Alman İmparatoru öncülüğünde İznik- Eskişehir yolunu takip ederek Sultan Mesud'un orduları karşısında ağır kayıplar verdi. 1147 de vuku bulan meydan muharebesi, Fransız kuvvetlerini de bertaraf eden Selçuklu askerleri büyük bir zafer elde etmiştir. Buna karşılık olarak Sultan Mesud'a Bağdad Halifesinden hükümdarlık alameti sayılan sancak, hil'at gibi emareler hediye edilmiştir³⁰.

Sultan Mesud'un ölümü sonrasında ise tahta büyük oğlu II. Kılıç Arslan geçmiştir. Sulh ortamının devamlılığı için elçi gönderen II. Kılıç Arslan imparatorun beklediği muameleyi göremeyince savaşın yaklaştığını anlamış oldu. Nitekim İmparator 1176 yılında Türkleri Anadolu'dan atabilmek ve yeniden eski gücüne kavuşmak amacıyla İstanbul'dan büyük bir orduyla sefere çıktı. İstanbul, Denizli üzerinden Konya payitahtına ulaşmayı hedefleyen İmparator Manuel, II. Kılıç Arslan'ın askerleri tarafından çapul ve yağma girişimleri ile yolda yıpratılırken, Bizans ordusunda patlak veren salgın hastalık ise onları bir başka yerden vuruyordu. Eylül 1176 da pusuya düşen Bizans askerleri çok büyük zayıyat verdi ve Manuel II. Kılıç Arslan ile sulh yapmaya mecbur kaldı. Böylece Türkler Malazgirt Zaferi'nin ardından Bizans'a karşı ikinci kez galip gelmiş oldular³¹. Gerçekleşen Myriokephalon Savaşı (1176) sonrasında Selçuklu Devleti savunma halinden saldırı konumuna geçmiştir. Uç³² bölgelerdeki Türkmenlerin hareketliliği artarak devam etmiş ve etnik farklılıklar gözetmeksizin kurulan iktisadi münasebetler ise bu hareketliliğin en belirgin örneklerini oluşturmuştur.³³ 1187 yılında Selâhaddin Eyyûbî'nin Kudüs Haçlıları'nı Hittin'de mağlup etmesi sonucunda başlayan III. Haçlı Seferi ile Anadolu'daki Türkmen ilerleyişi kesintiye uğramış, 1190 yılında Haçlı Ordularını komuta eden Kutsal-Roma Germen İmparatoru Friedrich Barbarossa'nın Silifke Suyu'nda boğularak ölmesiyle bu sefer başarısızlıkla sonuçlanmıştır. IV. Haçlı Seferi sonunda İstanbul'un Latinler tarafından zapt edilmesiyle uzak bölgelere iltica eden Bizanslı asilzâdeler, İmparatorluğun tamamen dağılmasına izin vermemiş ve gittikleri yerlerde Bizans'a ait müşterek devletler kurmuşlardır. Bunlardan biri III. Aleksios Angelos'un kızı Anna ile evli olup İstanbul'un düşmesinden hemen önce ailesiyle İznik'e kaçan I. Theodoros

30 Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s.206-212.

31 Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s.231-235.

32 Uçbeyi tabiri hakkında bkz. F. M. Emecen, "Uçbeyi", *DİA*, C. XLII, (2012), s. 38-39; Bununla beraber "uc/uci" kavramı, "avcı" kavramının yanlış okunuşu ile ortaya çıkmıştır. Avcı kelimesi de "sucu" manasında olup, "şikar" ile aynı anlamdaki "avlanan kişi" demek değildir. Bu konu Germiyanogulları ile ilgili hazırlamakta olduğum kitap çalışmasında ayrıntılı olarak ele alınacaktır. V. Turgut.

33 Faruk Sümer, "Karamanoğulları", (2001), s.454-460.

Laskaris'in (1204-1221) kurduğu İznik Bizans Devleti (1204-1261) diğeriye Tranzon'daki Pontusları kuran Komnenoslar'dı³⁴. Taht kavgalarıyla uğraşan Selçuklu Devleti, yeni kurulan Laskarislerle mücadele edemeyen Türkmen aşiretlerini daha ziyade Kilikya Ermenileri ve Kuzey Anadolu Rumları üzerine sevk ederek gaza faaliyetlerinin devam ettirilmesini sağlamıştır³⁵

II. Rükneddin Süleyman Şah'ın Selçuklu tahtına geçmesiyle eski otoriteyi sağlamak amacıyla Ermenilere karşı uç bölgelere Sancarşah, Nizameddin Argunşah ve Mugisiddin Tuğrulşah'ı göndermesine karşın istediği başarıyı alamaması, Selçukluların güç kaybetmesine neden olmuştur. Öyle ki Ermeni Kralı II. Leon bu başarısızlıklardan faydalanarak hakimiyet sahasını Ereğli üzerinden Kayseri'ye kadar genişletmiştir. Selçuklular himayesinde bulunan II. Leon'un düşmanı Lampron Ermeni Senyörü, Süleyman Şah ile hareket ederek, Ermenilerin daha önce ele geçirdiği Ereğli, Adana ve Kilikya bölgesindeki kontrolün yeniden Selçuklulara geçmesini sağladı. Taht kavgalarından sağladığı başarıyı sürdüremeyen Ermeni Kralı II. Leon Süleyman Şah ile sulh edip adına para bastırarak Selçuklu tabiiyeti altına girmiştir. Ancak bu tabiiyet 1204 yılı II. Rükneddin Süleyman Şah'ın ölümüne kadar devam edebilmiş sonrasında ise II Leon Selçuklu topraklarına saldırmaya devam etmiştir. Ancak Selçuklu tahtında yaşanan kavgalar neticesinde I. Alâüddin Keykubad'ın tarafında olan II. Leon, Emir Celaleddin Kayser'in diplomatik girişimleri sonucunda ittifaktan ayrılarak ülkesine dönmüştür. Ancak yine verdiği söze sadık kalmayan II. Leon yeniden Selçuklu topraklarını tahribata başlayınca Alaüddin Keykubad'ın sefer düzenlemesine neden olmuştur.³⁶ Bu seferle beraber, Karamanlıların bu bölgeye yerleştirildikleri bilinmektedir. İbn Bibi, I. Alâeddin Keykubad'ın elinde olan Larende şehri Harezmi beylerinden Güçlü'ye ikta edilmiştir.³⁷

Moğol İstilasası ile Anadolu'ya gelen Türk topluluklarının oluşturduğu ekonomik ve sosyal sorunlar, Selçuklu Sultanı II. Gıyasüddin Keyhüsrev'in saltanatı zamanında giderek artmıştır. Karamanoğulları da yine bu evrede varlık göstermiş ve diğer göçerler gibi sıcak su iklimine gelerek yerleşmeye başlamışlardır. Selçuklu Devleti'nden bağımsız hareket etmeyen bu

34 İsmail Koçuk, "İznik Bizans Devleti Tarihi Kuruluş Devri", İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (2017), s.66

35 Koçuk "İznik Bizans Devleti Tarihi Kuruluş Devri", s. 66

36 Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s. 271- 274.; Esra Çeçen, "Kilikya Ermeni Kralı II. Leon'un Türkiye Selçuklu Politikası", Selçuk 10. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, (21-23 Haziran 2024), New York: *Academy Global Publishing*, s. 699-708.

37 Solak, *Karamanoğulları*, s.32-34.; İbn Bibi, *El-Evâmirü'l-Alâ'iyye Fi'l-Umûri'l-Alâ'iyye*, s.423.; Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s. 537.

aşiretler gerek askerî gerekse siyasî konularda devlete bağılı kalarak birçok konuda özerklik elde etmiştir³⁸. 1243 yılı Köseadağ Savaşı ile Moğollara yenilen Selçuklu Devleti, İran'daki İlhanlı Devleti'ne tabî bir devlet olmuş; Aydın, Larende, Denizli, Karesi, Kütahya, Eflâni ve Paflagonya gibi uç bölgelerinin kontrolü İlhanlılar'ın eline geçmiştir³⁹.

1. Karamanoğulları'nın Menşei

Karamanoğulları'nın kökeni Oğuzların Afşar, Salur veya Varsak boyuna dayandırılır⁴⁰. Karaman, Salur boyuna ait mevkilerdeki köylere isim olarak verilmiştir. Reşideddin'in Oğuzname'sinde Karaman kelimesi bir bey ismi olarak zikredilmiş olmasına rağmen sonraki süreçte bir oymak ismi olarak devam ettirilmiştir⁴¹.

Son zamanlarda ortaya konulan araştırmalarda, Batı Anadolu beyliklerinden Germiyanoğulları, Aydınoğulları, Menteşeoğulları, Hamidoğulları, Tekeoğulları ve Osmanoğulları'nın ismi Nu'man oğlu Kayır Han/Kır Bey/Kyros olan ortak bir ataya dayandığını göstermektedir. Kayır Han'ın atası Şeyh Numan Dede Garkın'ın babasının asıl adı Sultan İsmail olup, bu kişinin Veysel Kareni'nin veyahut kız kardeşinin sulbi neslinden kabul edilen Emirce Sultan Şerefeddin İsmail ile aynı kişi olabileceği düşünülür. Osmanlı tevarihleri ise, Dede Garkın Şeyh Nu'man'ı suda boğulan Süleyman Şah olarak tanıtır. Karamanoğulları'nın atası Hacı İbrahim'den başlatılmakta ve Nure Sofu ile devam ettirilmektedir⁴². Zeynü'l-Hac, Bunsuz ve Kerimüddin Karaman isimli üç oğlu olan Nureddin Sofu, Aşıkpaşazâde'nin üst dedesi olan Dede Garkın'ın torunu Baba İlyas'ın müridiydi. Âşıkpaşazâde'ye göre, Baba İlyas İsyanı'nın kanlı bir şekilde bastırılması ve akabinde ortaya çıkan Moğol itilasının ortaya çıkardığı kaos ortamında, Baba İlyas'ın oğlu Muhlis Paşa, Selçukluların hükmünün zayıfladığı bu dönemlerde Karaman

38 Kürşat Solak, *Karamanoğulları*, (2016), s. 27-28.

39 Metin Tuncel, "Karaman", (2001), c.24, s.444-447.

40 M. Fuat, Köprülü (1925). "Oğuz Etnolojisine Dair Notlar", *Türkiyat Mecmuası*, C.1, s.191-198; M. Fuat, Köprülü. "Anadolu Beylikleri Tarihine Aid Notlar", (Yay. M. Akif Erdoğan), *İzmir Araştırmaları Dergisi*, (2016), S.3, s. 92

41 Kürşat Solak, *Karamanoğulları*, (2016), s.35-37.; Faruk Sümer, "Karamanoğulları", TDV İslam Ansiklopedisi, (2001), c.24 s. 454-460.

42 Vedat Turgut, "Batı Anadolu Beyliklerinin Menşei Meselesi", *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, (2016), C. II, S. 3, s. 55-89; Vedat Turgut, "Menteşe Bey'in İsmi, Menşe'i ve Menteşeoğulları'nın Vakıfları'na Dair", *Osmanlı Araştırmaları/The Journal of Ottoman Studies*, (2017), XLIX, s.25-55; Vedat Turgut, "Germiyanoğulları'nın Menşei, Vakıfları ve Batı Anadolu'nun Türkleşmesi Meselesi Üzerine", *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, (2017), C. 3, S. 5, s. 1-10; Vedat Turgut, "Renklerin Efendileri: XIII. Yüzyıl Anadolu'sunun Tasavvuf Dünyasına Prosopografik Bir Yaklaşım", *Osmanlı Araştırmaları*, (2021), LVII. s.35-56.

tahtına daha beş yaşında olan Kerimüddin Karaman'ı çıkarır⁴³. İbn Haldun'un *Asabiye Teorisi*'ne göre; Aralarında kan bağı (nesep birliğı) bulunan kişilerin oluşturduğu topluluklarda belli bir dayanışma ve birlik ruhu göze çarpar⁴⁴. Osmanlı ve Karamanoğulları da kökende ata birliğine sahip olduğundan her iki beylik arasında böyle bir bağ söz konusudur.

XIII. Yüzyıl itibariyle Oğuzların, Bizanslıların Batı Anadolu'daki topraklarını ele geçirmeye başlamasıyla başta Osmanlılar olmak üzere, Karamanoğulları, Germiyanogulları ve Candarogulları, yaptıkları akınlarla Bizans'ın gücünü kırabilmek ve müstakil bir devlet kurabilmek adına bir takım gaza faaliyetlerine öncülük ettiler⁴⁵. Kayır Han'ın Selçuklu emrinde bir vali olarak Erzincan'da hizmete alınmasının hemen akabinde, Alaeddin Keykubad'ın zehirlenerek öldürülmesi ve Sadeddin Köpek'in Gıyasüddin Keyhüsrev'i etkileyerek onun en büyük destekçilerinden olan Kyros/Kayır Han'ı Zamantı Kalesi'ne hapsedirmesi, Babaî İsyanı'nın da en önemli sebebini teşkil etmiştir. Baba İlyas, Seyyid Ebul Vefa el-Bağdadi'nin müridi olan dedesi, Dede Garkın ile birlikte Anadolu'da Vefailiğın yayılmasında etkili olurken, Kayır Han'a yapılan haksızlık neticesinde Selçuklu emrinde bulunan Harzemliler ve Vefaî dervişleri isyan bayrağı açmıştır. İsyanın Selçuklu askerleri tarafından 1240 yılında zorlukla bastırıldığı bilinmekte olup, Moğolların ilk Anadolu istilasının neticesi olan Köseadağ Savaşı da Moğolların öncü kuvvetlerinin önünde büyük bir hezimetle neticelenmiştir⁴⁶.

Karaman Bey, Vefaî Baba İlyas'ın oğlu Muhlis Paşa eliyle daha beş yaşındayken tahta çıkarılmıştı. Bu dönemde Moğollar, Selçuklu tahtı için yaşanan bir dizi mücadeleden sonra Selçuklu topraklarını Vezir Muinüddin Süleyman Pervane eliyle yönetmeye başlamışlardı. II. İzzüddin Keykavus, yanında Saru Saltuk ve ona bağlı Türkmenlerle beraber önce Bizans İmparatoru'na sığınmış, Bizans İmparatoru'nun İlhan'dan çekinerek Keykavus'u hapsedirmesi üzerine, Cengiz soyundan ilk Müslüman olan Berke'nin gönderdiği kuvvetler, Sultan'ı hapsedildiğı yerden kurtararak Kırım'daki

43 Oruç Bey, *Oruç Beğ Tarihi [Osmanlı Tarihi (1288-1502)]*, (Çev. Necdet Öztürk), İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları (2014), s. 12; Aşıkpaşazâde, *Aşıkpaşazâde Tarihi, Osmanlı Tarihi [1285-1502]*, (Çev. Necdet Öztürk), İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları, (2013), s. 64-65; Sıddık Ünalın, "Karamanoğulları Beyliğı'nin Sosyal- Kültürel ve Dini Hayatı", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakülte Dergisi*, (2017), S. 22/1, s. 119.

44 Akif Kayapınar, "İbn Haldün'un Asabiye Kavramı: Siyaset Teorisinde Yeni Bir Açılım", *İslam Araştırmaları Dergisi*, (2006), S. 15, s. 89.

45 Emecen, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluş ve Yükseliş Tarihi (1300-1600)*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, (2020), s. 25

46 Turgut, "Germiyanogulları'nın Menşei...", s. 1-4.; Turgut, "Renklerin Efendileri: XIII. Yüzyıl Anadolu'sunun Tasavvuf Dünyasına Prosopografik Bir Yaklaşım", s.43.

Soğdak Kalesi'ni kendisine vermiştir. Saru Saltuk ve ona bağılı Türkmenler de Dobruca bölgesini Batı Anadolu'dan da evvel İslamlaştırmıştı. Karaman Bey, İzzüddin Keykavus'un kardeşi IV. Rüknüddin Kılıçarslan tarafından Ermenek'e emir tayin edilmiş ve kardeşi Bunsuz'a da candarlık vazifesi verilmiştir⁴⁷. Ancak Aksarayî'ye göre Karaman Bey'in aslında II. İzzüddin Keykavus taraftarı olmasından dolayı sık sık Konya ve Larende civarına baskınlar düzenlemesi ve Larende Beyi Hacı Beyler'i öldürerek Larende'yi zaptetmesi, Mısır merkezli olarak İslam dünyasının Moğol tahakkümüne karşı geliştirdiğı genel politikanın bir tezahürüdür. 1260 yılında Moğolların Memlûk Sultanı Seyfüddin Kutuz ve Baybars tarafından Ayn Calût'te bozguna uğratılmasından destek alan Karaman Bey, kardeşleri Bunsuz ve Zeynü'l-Hac ile birlikte 20 bin kişilik ordusunu Konya üzerine sevk etmiş, Muînüddin Süleyman Pervane, Karaman Bey'i Gavele Kalesi önünde Moğol ve Selçuklu askerlerinden oluşan bir ordu ile karşılaşmış ve mağlup olan Karaman Bey kaçarken, kardeşleri Bunsuz ve Zeynü'l-Hac'ın da aralarında bulunduğu birçok Türkmen beyi yakalanarak idam edilmişlerdir. Selçuklu hükûmeti, Necibüddin Müstevfi, Hamidoğlu Kıvamüddin ve Kadı-i Leşker'i de bu sırada öldürtmüştür. Karaman Bey'in oğulları Mehmed, Mahmud, Halil, Ali, Kasım ve Güneri Beyler ise hapsedilmiştir. İbn Bibî, Karaman Bey'in oğullarının Muînüddin Süleyman Pervane sayesinde serbest bırakıldığını yazar. Sadece Ali Bey Kayseri'de esir olarak tutulmaya devam edilmiştir⁴⁸.

Karaman Bey, Konya'da aldığı mağlubiyet sonrasında yönünü Taşili, Ereğli, Silifke taraflarına çevirerek Ermeniler üzerine sefer düzenledi. Şikarî, Gorykos taraflarına yapılan bu sefer hakkında, iki tarafında ağır kayıplar verdiğini ve seferin sonuçsuz kalarak anlaşmaya gidildiğini bildirir. Buna göre Ermeniler, yıllık 40.000 flori vergi, bin parça kumaş ve 100.000 florinin yanında Silifke'yi de Karaman Bey'e teslim edeceklerdir. Sefer sırasındaki yardımlarından dolayı Silifke, Hamid Bey'in idaresine verilmiş ve ileride kendi adıyla anılacak bir beyliğin temelleri burada atılmıştır⁴⁹.

47 Turan, *Selçuklu Zamanında Türkiye*, s.536-539; Solak, *Karamanoğulları*, s.58; Yahya Başkan, "Orta Anadolu'da Hakimiyet Mücadelesi (1400-1500)", İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2007, s.3.

48 İbn Bibî, *El- Evamir...*, C. 2, (2014), s. 630; Sümer, "Karamanoğulları", s. 454-460; Solak, *Karamanoğulları*, s.58-61; Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri Akkoyunlu ve Karakoyunlu Devletleri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, (1969), s. 2-3; Aksarayî, *Müsameretü'l-Ahbar*, (Çev. Mürsel Öztürk), Ankara: Türk Tarih kurumu Yayınları, (2000), s. 53-54.

49 Şikarî, *Karamanname*, s.112-113; Zerrin Günel, "Karamanoğulları Beyliği", *Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi Uygurluğu, Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi (Sosyal ve Siyasî Hayat)*, I, Kültür Bakanlığı Yayınları, (2006), s. 133-139.

Bununla beraber, Hamidoğulları'nın Silifke'ye hâkim olduğuna dair başka hiçbir kaynakta teyid edici bir kaynak bulunmaz. Simbat Kroniklerinde herhalde Müslüman olmasından dolayı İsmailoğulları Kabilesine mensup bir zat olarak karşımıza çıkan Karaman Bey⁵⁰, seyahat ettiği sırada kendisine tabî olmak isteyen insanlarla gücünü birleştirerek hakimiyet sahasını genişletmek için ilk olarak IV. Rüknuddin Kılıçarslan ile mücadeleye girişir. Bazı kaleleri ele geçiren Karaman Bey'in sonraki hedefi İsauria ve Seleukia olmuş, burada Ermeni Kralı I. Hetum'u iki kez mağlup eden Karaman Bey, bölgenin valisi Halkam'ı da öldürerek Konstantin'in de dikkatini üzerine çekmeyi başarmıştır. Devam eden savaşta mızrak ve ok darbesi alarak yaralanan Karaman Bey, yaralarının etkisiyle şehid düştüğünde tarihler 1263'ü gösteriyordu⁵¹. Ermenek'e 18 kilometre uzaklıktaki Balkasun (Balgasun)/Bağbölen Köyü'ndeki bir türbenin kapısı üzerinde bulunan kitâbede "Kerimüddin Karaman bin Nüre" yazar. Buradan anlaşılacağı üzere Karaman Bey ve diğer beş Karamanoğlu ailesinin naaşları burada bulunur⁵².

2. Karamanoğulları Beyliği'nin Kuruluşu

Muinüddin Süleyman Pervane, daha önce Gavele Kalesi'nde esir tutulan Karamanoğlu beylerini (Mehmed, Mahmud, Halil, Ali, Kasım ve Güneri Bey) Sultan IV. Rüknuddin Kılıçarslan'ın ölümü sonrasında diğer beylerin ayaklanma çıkartabileceği düşüncesiyle serbest bırakmış, Karaman Bey'in ölümü ile başsız kalan Ermenek'e Kadı Huteni'nin oğlu Bedrüddin İbrahim atanmıştı. Serbest kalan Mehmed Bey, kardeşi Ali'yi Sultan Baybars'a tabiiyet bildirmek üzere Kayseri'ye gönderirken, kendisi de babasından kalan beyliği başına geçti⁵³.

Selçuklu Beylerbeyi Hatiroğlu Şerefüddin XIII. Yüzyılın sonlarına yaklaşırlarken (1276) Anadolu'nun Moğol tahakkümünden kurtulması amacıyla Niğde ve Kayseri gibi civar illerde çeşitli faaliyetlerde bulunduğu sırada, Karamanoğlu I. Mehmed Bey ve kardeşleri de kendisine yardımda bulunmak suretiyle isyana dahil olmuşlardır. Sultan Baybars'ında desteğini alan Hatiroğlu, Ermenistan Emirliği ve Sübaşılığı görevini Kadı Huteni'nin oğlu

50 Dede Garkın'ın baba adının da İsmail olduğu hatırlanırsa, Karamanoğulları'nın da Üveysî diğer beyliklerle olan akrabalığı da akla gelir.

51 Smbat Sparapet's Chronicle, Classical Armenian, (Trns. Robert Bedrosian), New Jersey, 2005, s. 237-239.

52 Solak, *Karamanoğulları*, s.64; Halil Edhem, *Karamanoğulları Hakkında Vesâik-i Mahkûka I*, s. 699-700.

53 Sümer, "Karamanoğulları", (2001), s.445-446; Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s. 540; İbn Bibi, *El-Evâmir...*, s. 630; Aksarayî, *Müsâmeretü'l-Ahbar*, s.85-87.

Bedreddin İbrahim'den alarak Karamanoğlu I. Mehmed Bey'e vermiş, bu görev sayesinde Kamerüddin İli ve sahil kısımlarına kadar olan bölgede söz sahibi olan Karamanoğulları, Anadolu'da önder olabilecek bir konuma yükselmiş oldular. Selçuklu tabiiyyetini kabul eden Karamanoğlu I. Mehmed Bey, kısa süre sonra göndermesi gereken vergiyi vermeyerek bağımsızlığını ilan etmiřtir⁵⁴.

Moğollar tarafından yakalanıp öldürölen Hatiroğlu şerefeddin'in intikamını almak ve kendi itibarını yeniden kazanmak isteyen Kadı Huteni'nin oğlu Bedreddin İbrahim, yönünü Karamanoğlu I. Mehmed Bey'e çevirerek Göksu Geçidi'ne kadar yürümüşe de I. Mehmed Bey'in kuvvetlerine karşı koyamayarak civar kalelerden birine sığınmak zorunda kaldı. Memluk Sultanı Baybars'ın Moğolları geri püskürtmek için çıktığı Elbistan Seferi'nde başarılı olunca, Kayseri'ye gelerek göstermelik de olsa Selçuklu tahtına oturmuş ve bu olaydan sonra Selçukluların itibarı uç bölgelerinde önemli ölçüde sarsılmıştır. Burada esir tutulan Karamanoğlu Ali Bey'i serbest bırakan Sultan Baybars, kendisine tâbi olmaları karşılığında beylik emaretlerini ve sancağını Ali Bey'e teslim etmiştir. Bu olaylar sırasında Menteşeoğulları ve Eşrefoğulları'nın da Karamanlılarla birlikte hareket ettikleri görölr. Moğol zulmünden Mısır'daki Türk Devleti'nin yardımıyla kısa süreliğine kurtulan Anadolu'da Türk beylerinin bu durumu fazla uzun sürmeyecektir⁵⁵.

Sultan Baybars sayesinde elde ettiği ayrıcalıkları kendi lehine çevirmek isteyen Karamanoğlu Mehmed Bey, Menteşeoğulları ve Eşrefoğulları'nın da kendisine yardımcı olmasıyla büyük bir kuvvet oluşturarak Konya üzerine yürüdü. Sultan III. Gıyasüddin Keyhüsrev'in ve Sahib Ata Fahrüddin Ali'nin Konya'da olmamasını fırsat bilen Mehmed Bey, eski Sultan II. İzzüddin Keykavus'un oğlu Alaüddin Siyavuş'u tahta geçirmek için Konya'yı kuşatma altına aldı. Saltanat naibi olarak Konya'da bulunan Eminüddin Mikail'in karşı koymasını sonuçsuz kalınca, Atpazarı ve Çaşnigir kapılarından şehre girerek amacına ulaştı. Kendisini de vezir tayin ettiren Karamanoğlu Mehmed Bey, divanda, devlet dairelerinde ve sair alanlarda Türkçe dışında bir dilin konuşulmamasını kararını aldırdı⁵⁶. Bu durum her ne kadar Karamanoğulları'nın milliyetçi duruşuna bağlansa da bu onun Türkçe

54 Solak, *Karamanoğulları*, s.70; Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s.554-559; İbn Bibi, *El-Evâmir...*, s. 630.-631; Aksarayî, *Müsâmeretü'l-Ahbar*, s. 77-80.

55 Sümer, "Karamanoğulları", s.454-460.; İbn Bibi, *El-Evâmir...*, s. 614-623.; Aksarayî, *Müsâmeretü'l-Ahbar*, s.85-87.

56 Sümer, "Karamanoğulları", s.454-460; Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s. 575-579.

dışında bir dile hâkim olmamasıyla ilgilidir ki Karamanoğulları tarihinin Farsça kaleme alındığı unutulmamalıdır.

Mehmed Bey'in Kamerüddin-ili'ne geri dönmesi üzerine Sahib Ata ve oğulları, uçlardan topladıkları ordu ile Konya üzerine yürüdüler. Germiyan Türklerinin savaştan geri çekilmesi ile gücünün büyük bir bölümünü kaybeden Sahib Ata hezimetle uğradı. Mehmed Bey'in elde ettiği bu zaferle çok büyük bir ganimete de sahip oldu. Memlük kaynakları, Konya'da 37 gün kalabilen Mehmed Bey ve Alaeddin Siyavuş'un İlhanlı Hükümdarı Abaka Han'ın veziri ve kardeşi Kongurtay'ın üzerlerine gelmesi sonucunda İçil'e kadar geri çekildiklerini ve burada ok yağmuruna tutulan Mehmed Bey ve kardeşlerinin 1279'da şehid edildiklerini bildirir. Kendisinden sonra ise Karamanoğulları'nın başına kardeşi Güneri Bey geçmiştir. Güneri Bey hakkında çok fazla bilgi yoktur⁵⁷.

Güneri Bey de Memlük Devleti'yle ilişkilerini her zaman olumlu ilerletmeye özen göstererek Çukurova Ermenileri'ni baskı altında tutmayı başarmıştır. Şam bölgesinin kontrolünü elinde tutmak isteyen Sultan Baybars, oğlu Melik Said'i Şam'a göndermiş, oradan Mahdum komutasında hareket eden ordu Sis bölgesine ilerlerken bir ordu da Emir Beysarı komutasında Rum Kalesi civarına gitmişti. Melik Said, Ermeni Kralı Leon'dan askerlerinin topraklarından geçiş izni alarak Kayseri civarında Güneri Bey ile buluştuğu bilinmektedir. 681/1282 yılında Katana'da baskına uğrayan Memlük askerleri, Karamanoğulları'na sığınarak Bulgar Dağları üzerinden memleketlerine döndüler⁵⁸.

Konya'da Sultan Mesud'un tahta çıkmasından sonra İlhanlı hegemonyası Anadolu'da iyice arttırıldı. Abaka Han'ın ölümü üzerine yerine geçen Sultan Ahmed Teküdar, kardeşi Kongurtay'ı Anadolu'ya özellikle Karamanlılar üzerine büyük bir orduyla göndermesinin sonucunda Karaman, Mut, Ermenek civarlarında gerçekleştirilen katliamlar, Karamanoğulları'nı bir kez daha ezmiştir. Selçuklu tahtında bulunan Sultan Mesud'un güvenlik gerekçeleri nedeniyle Konya'da değil de Kayseri'de bulunuyor olması, III. Gıyasüddin Keyhüsrev'in oğulları adına bir kalkışmanın da zeminin hazırladı. Karamanoğlu Güneri Bey'e Beylerbeyliği, Eşrefoğlu Halil Bey'e de saltanat naipliği teklif edilerek Konya'ya gelmeleri sağlanmış, daha önceleri

57 Sümer, "Karamanoğulları", s. 454-460; Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s. 583-584.; İbn Bibi, *El-Evâmir...*, s. 642, Melek Göksoy Erdeğer, "Karamanoğlu Güneri Bey'in Hayatı ve Faaliyetleri", Beyşehir Selçuklu 1st International Conference on Humanity and Social Sciences, (2024), Konya: *Academy Global Publishing House*, s. 1396.

58 Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s.601.

İzzüddin Keykavus ve oğlu Siyavuş namına Moğollara karşı ayaklananlar, Keyhüsrev'in oğulları etrafında toplanmışlardı. Sahib Ata, Valide Sultan'ın bu teşebbüsü karşısında ihtiyatlı olmaya çalışsa da çatışmalar çıkmış, sonucunda ise Ahi Ahmedşah ve Konya Kadısı'nın arabuluculuklarıyla siyasi ortam yatıştırılmıştır. Nitekim 8Rebîülevvel 684/14 Mayıs 1285'te Keyhüsrev'in oğullarının tahta çıkarılmasının ardından Argun Han'ın kardeşi Key-Hatü'nün Anadolu üzerine bir ordu göndermesi, Konya'daki Valide Sultan taraftarlarının dağılmasına ve Türkmenlerin Konya'dan uzaklaşmasına sebep olmuştur. İlhanlı hükümdarı Argun Han'ın talebi üzerine Keyhüsrev'in oğulları ve Valide Sultan, Sultan Mesud tarafından Nizamüddin Emir-i Dad ile gönderilmiş, gerçekleştirilen yargılamalar sonucunda ise çocuklar, Keyhüsrev'inevatları olmadığı gerekçesiyle idam edilmişlerdir⁵⁹.

Sultan II. Mesud, Key-Hatüve Moğol birlikleriyle beraber Karaman topraklarını istila etmiş, Güneri Bey ve Eşrefoğlu Süleyman Bey'in Sultan Mesud'a biat etmesiyle birlikler geri dönmüştür. Ancak Argun Han'ın ölümüyle Karamanoğulları yeniden harekete geçerek Konya ve çevresine saldırılarda bulunmuş, bunun üzerine İlhanlı Hanı olan Key-Hatü'den yardım isteyen Sultan II. Mesud, Konya'da büyük bir zulmün de yaşanmasına neden olmuştur. Karamanoğullarının bu girişimlerinden faydalanmak isteyen Kıbrıs Kralı II. Henry de Alaiye'ye çıkarma yaptıysa da Karamanoğlu Mecdüddin Mahmud Bey bu girişimigeri püskürtmüş ve bu olay Karamanoğulları'nın Alaîyye kolunun tarih sahnesine çıkmasına zemin hazırlamıştır⁶⁰.

Key-Hatü'nün öldürülmesiyle taht mücadeleleriyle başbaşa kalan İlhanlıların uçlara olan baskısı azalmaya başladı. 1296-1299 yılları arasındaki Noyan İsyanları ile İlhanlı tahtına oturan Gazan Han, siyasi otoritesini sağlamak için başta Suriye olmak üzere Anadolu'nun da kontrolünü eline alabilmek adına Baycu Noyan'ın torunu Sülemiş b. Ef'âl'in emrindeki bir ordu ile Anadolu'ya sevk etmiştir. Anadolu üzerine gelen Sülemiş, kendi bağımsızlığını ilan etmek için başta Karamanoğlu Güneri Bey ile mektuplaşarak desteğini istemiş, sonrasında da Muhyiddin-i Rumîve Memlük Sultanı Hüsamüddin Laçin ile mektuplaşarak Gazan Han'a karşı birlikte hareket etmeyi teklif etmiştir. Karamanoğulları da 10.0000 kişilik bir ordu göndererek Sülemiş'e destek olmuştur. Bu isyanların yaşandığı

59 Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s.605; İbn Bibi, *El-Evâmir...*, s.23-24.

60 Sümer, "Karamanoğulları", s.454-460.

esnada Güneri Bey vefat etmiş (26 Receb 699/17 Nisan 1300) ve yerine kardeşi Mecdüddin Mahmud Bey geçmiştir⁶¹.

Beylüğün vakıf ve kitâbelerinde Mahmud Bey'in 699/1299ve 766/1365? tarihli vakıf kayıtlarında "Bedrüddin", *Mesalikü'l-Ebsar*'da ise "Mecdüddin" lakaplarını kullandığı anlaşılmaktadır. Yine bu döneme ait olduğu düşünülen tarihsiz sikkelerin üzerinde Bedr bin Karaman ifadesi yer alır⁶². Bedrüddin Mahmud Bey'in Ermenek Ulu Camii'ni yaptırdığı ve çeşitli vakıf belgelerinde isminin anıldığı görülmektedir. Yine bu dönemde Bedrüddin Mahmud Bey'in Toros Dağları civarında Moğol komutanlarından Kazancuk'u yenilgiye uğrattığı bilinmektedir. Mahmud Bey'in 707/1307-1308 tarihinde vefat etmesiyle Karamanoğullarının başına oğlu Yahşi Han geçmiştir⁶³.

Eflâkî'nin anlattığı bir kıssadan Yahşi Han'ın Konya'yı zapt ettiği anlaşılmaktadır. Yahşi Han, Konya'da hâkim bulunan Ahi Mustafa'nın halka kötü muamelelerde bulunması ve İlhanlı Valisi İreçin Noyan'ın halka zulümlerini arttırması dolayısıyla Konya üzerine yürümüş, İlhan Olcaytu'nun Mısır Türk Devleti ile uğraşıyor olması da Yahşi Han Bey'in Konya'yı zapt etmesini kolaylaştırmıştır. Halka zulmeden Ahi Mustafa ve adamları ibret olması için kale kapısına asırılmıştır. Sultan Veled'in 1312'de vefat ettiği göz önünde bulundurulduğunda bu olayın Yahşi Han Bey'in Konya'yı zaptetmeden önce vuku bulmuş olabileceği düşünülebilir⁶⁴.

Ahi Mustafa'nın Yahşi Han tarafından öldürülmesi üzerine, Konya'dan alması gereken vergiyi alamayan İlhan Olcaytu, Anadolu'da yaşanan Türkmen isyanlarının da giderek artması sonucunda Emir Çoban'ı emrinde büyük bir orduyla Anadolu üzerine göndererek Konya'yı geri almasını emretmiştir. Emir Çoban'ın Konya'ya gelişinin ardından kalede sıkışan Yahşi Han, kıtlığında baş göstermesiyle yönünü Larende'ye çevirmiş fakat Emir Çoban tarafından yakalanarak İlhan'a biat ettirilmiştir. İlhan'a bağlı melik, şahne, kâtib ve amiller atayan Emir Çoban, Anadolu Valisi olarak da oğlu Demirtaş'ı görevlendirerek İran'a dönmüştür. Çok geçmeden Konya'yı yeniden tahkim altına alan Karamanoğulları, Bedrüddin İbrahim Bey döneminde Memlük Sultanı adına hutbe okutarak bağlılıklarını bildirmiştir.

61 Ahmet Sağlam, "Anadolu'da Moğol-İlhanlı Otoritesini Sarsan Bir Gelişme: Sülemiş İsyanı", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S. 41, s. 557-558; Sümer, "Karamanoğulları", s. 454-460.

62 Solak, *Karamanoğulları*, s.111.

63 Kürşat Solak, *Karamanoğulları*, s.112-113; Bilal, Gök, "XVI. Yüzyıl Ermenek Camileri ve Cami Vakıfları", *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 2, S.3, (Ocak -Haziran 2009), s. 262.

64 Sümer, "Karamanoğulları", s.454-460; Solak, *Karamanoğulları*, s. 115 ; M. Dursun Tosun, "Karamanoğulları (Şikari Tarihi)", Depo Print Dijital Baskı, İstanbul, (2021), s.14; Ahmed Eflakî, *Manakibü'l-Ârifin*, II, (Çev. Tahsin Yazıcı), İstanbul: Hürriyet Yayınları, (1973), s. 236-237.

Buradan anlaşılacağı üzere Yahşi Han Bey'in ne zaman öldüğü tam tarih olarak bilinmemekle beraber kardeşi İbrahim Bey'in tahta geçişinin 1318 dolayları ve öncesinde olabileceği varsayılabilir⁶⁵.

Kardeşi Yahşi Han Bey'in ölümü sonrasında Karamanoğulları'nın başına geçen Bedrüddin İbrahim Bey, başkenti Larende'ye taşıyarak beyliğe ait ilk saray yapısını da yine burada inşa ettirir. Emir Çoban, oğlu Timurtaş'ı Anadolu'da bırakarak Konya ve çevresindeki beylikleri kontrol altına alıp Anadolu'da bir sulh sağlamayı amaçlamışsa da çok geçmeden Timurtaş'ın Eşrefoğulları ve Hamidoğulları'nın sonunu getirmeye çalışması, sulh ortamının bozulmasına neden olmuş, komutanları Eretna ve Sungur Ağa'nın İbrahim Bey'e sığınması ile Konya, Gavale Kalesi ve Beyşehir yeniden Karamanoğulları'nın eline geçmiştir⁶⁶. Merkez Larende'de yönetimi Bedreddin İbrahim Bey sağlarken oğlu Fahrüddin Ahmed'de Konya'dan yönetime destek oluyordu. Döneme ait sikkeler incelendiğinde Bedrüddin İbrahim Bey'in adının yanı sıra Memlük Sultanı'nın da adının sikkelerde kullanıldığı görülür. Bu durum, Karamanoğulları'nın Memlük tabiiyetinde olduğunu gösterir. Bedrüddin İbrahim Bey'in ölümünün ardından Karamanoğulları'nın başına önce oğlu Fahrüddin Ahmed Bey, onun İlhanlılarla yapılan mücadelede ölümünün ardından ise yerine kardeşi Şemsüddin Bey geçmiştir. Her iki bey ve yaptıkları hakkında bilgi bulunmamakla beraber Şemsüddin Bey'in kardeşi Karaman Bey tarafından zehirleterek öldürüldüğü belirtilir. Daha sonraki süreçte beyliğin tahtına Halil Bey'in oğlu Süleyman Bey geçmiştir⁶⁷.

Bu kaos ortamında sulh ortamının geri gelmesi için Ermenek'te görev yapmakta olan Burhanüddin Musa Bey'in Karamanoğulları'nın başına geçmesi için davet edildiği, ancak taht kavgalarına dahil olmak istemeyen Musa Bey'in, kardeşi Halil'in oğlu Seyfüddin Süleyman ve Alaüddin Ali Bey isimli oğullarına beyliği devrederek tahttan çekildiği anlaşılmaktadır. Silsile gereği oğullarından en büyüğü olan Süleyman Bey, tahta geçerek yönetimi devralırken askeri işleri ise Alaüddin Ali Bey yed'ine almıştır. Şikari'nin anlatımına göre Süleyman Bey, Eretna Bey'in oğlu Mehmed Bey

65 Sümer "Karamanoğulları", s. 454-460; Solak, *Karamanoğulları*, s. 116-119.; Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s. 653,654.

66 Turgut, "Hamidoğulları ve Tekeoğulları'nın Menşei ve Vakıflarına Dair", *Türklük bilgisi Araştırmaları*, C. 46, (Aralık 2016), s. 403-432.

67 Sümer, "Karamanoğulları", s.456-457

tarafından düzenlenen bir suikast sonucunda öldürölmüş, yerine Karamanoğulları tahtına 1361’de Alaüddin Ali Bey geçmiştir⁶⁸.

3. Karamanoğulları’nın Osmanlılarla Entegrasyonu

Halil Bey’in oğlu Alaüddin Ali Bey, Karamannâme ve kitâbelerde “*Ebu’l-Feth*” olarak anılır. Alaüddin Bey, Süleyman Bey’in intikamını Eretnalılardan almak için Larende üzerine bir çıkartma yaparak Larende’yi ele geçirdi. Larende’de tahta geçtikten sonra Eretna üzerine tekrar bir sefer hazırlığına girişen Alaüddin Bey, Eretna coğrafyasında yaşanan İlhanlı tahribatından faydalanmak isterken, İlhanlılar tarafından öldürölen Eretnaoğlu Mehmed Bey’in küçük oğlu Alaüddin Ali Bey, Eretna tahtına geçirilmiştir. Bunun üzerine Eretnaoğlu Alaüddin Ali’nin üzerine yürüyen Karamanoğlu Alaüddin Bey, başta Konya olmak üzere 1367-68 tarihlerinde civar vilayetleri de kontrol altına alarak Karaman topraklarını genişletti. Konya, Niğde ve Aksaray’ın ardından yönünü Kayseri’ye çevirerek ele geçirmişse de Eretnalıların duruma hâkim olması ve Kadı Burhanüddin’in baskıları sonucunda geri çekilmek zorunda kalmıştır⁶⁹.

Bu dönem içerisinde Karamanoğulları, başta Osmanlılar olmak üzere Kadı Burhanüddin Beyliği, Eretnalılar, Hamidoğulları, Germiyanoğulları ve Memlukler ile hem askerî hem de siyasî birtakım mücadelelerin içerisine girmiştir. Osmanoğulları ile yukarıda anlatılan akrabalık bağları ile yakınlık tesis edilmiş olup, Alaüddin Bey döneminde yapılan bir evlilik yoluyla da bu yakınlık pekiştirilmiştir. Murad Hüdâvendigâr’ın kızı Nefise Sultan (Melek Hatun) ile Alaüddin Bey’in evlilik, 1385 yılı Ramazan ayının son günlerinde gerçekleştirilmiş, Alaüddin Bey’i Mevlana Muslihiddin, Nefise Sultan’ı ise Çandarlı Halil Paşa’nın temsil etmiştir. Nefise Hatun’un zengin vakıf gelirleri, bu evlilik dolayısıyla kendisine mehir olarak yüklü miktarda yer verildiğini de gösterir⁷⁰. Aynı dönemde, Germiyanoğlu Beyliği ile Osmanoğulları arasında evlilik bağı ile kurulan siyasî yakınlık sonrasında Osmanlılara Kula haricinde bütün beylik toprakları verilmiştir. Böy-

68 *Karamanoğulları (Şikari Tarihi)*, s. 16; Öden, “Karamanoğulları Beyliği”, s.1-4; Sümer, “Karamanoğulları”, s.454-460.

69 Sümer, “Alaeddin Bey”, *DİA*, (1989), C. II, s. 321-323; Hüseyin Hüsameddin Yasar, *Amasya Tarihi*, (Haz. Mesut Aydın-Güler Aydın), Amasya: Belediye Kültür Yayınları, (2004), II, s. 212, 244, 246, 249, 263, 269, 270, 271, 274, 276, 278, 283, 284, 285, 286, 287, 288; C. III, s.19, 24, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 43, 44, 46, 50, 66, 68, 77, 811, 87, 88, 89, 93, 101, 106, 113, 123, 1125, 135, 136, 137, 138, 151, 170, 175, 179, 181, 183, 184, 198, 201, 206; H. Hüsameddin, C. IV. s. 11, 20, 33, 57, 66, 96, 110, 111; C. VI, s. 20, 32, 37, 115, 159, 194, 238, 296.

70 Yahya Başkan, “Orta Anadolu’da Hakimiyet Mücadelesi”, s. 8-9.

lelikle Germiyanogulları topraklarını merkezî idareye bağlayan Osmanlılar, Karamanogulları'nı baskı altına almışlardı⁷¹.

Murad Hüdâvendigâr'ın Ankara'yı ele geçirmesinin ardından yaşanan memnuniyetsizlik, Hamidoğulları Bey'i Kemalüddin Hüseyin Bey'den 80 bin akçe karşılığında satın almasıyla husumete dönüştü⁷². Sultan'ın Rumeli seferi dönüşünde Karamanogulları'nın Hamidoğlu toprakları üzerine sefere çıkması savaşın fitilini ateşlemiş, Alaüddin Bey'in elçi gönderip aman dilemesine rağmen savaştan vazgeçmeyen Murad, Rumeli Beylerbeyi Kara Timurtaş Paşa'yı onun üzerine göndermiş ve *Frenkyazısı* mevkiinde gerçekleşen savaşta Karamanoglu Alaüddin Bey'in muntazam bir ordusunun olmayışı ve Moğol birlikleriyle çevresinde bulunan Turgutlu, Varsak, Bayburtlu gibi Türkmen aşiretlerinden müteşekkil ordusunun Yeniçeriler gibi düzenli bir orduya karşı gelmekten âciz olmasından dolayı ağır bir yenilgiye uğradığı anlaşılmaktadır⁷³. Kara Timurtaş Paşa'nın baskısıyla Konya Kalesi'ne sığınan Alaüddin Bey, hanımı Nefise Sultan'ı babası Murad Hüdâvendigâr'a elçi olarak gönderip barış talep etmiştir. Bu savaşa Osmanlı şehzadesi Bayezid'in katkıları damga vurmuş ve kendisine askerler arasında "Yıldırım" unvanı verilmiştir⁷⁴.

1389 yılı Kosova Savaşı sonrasında Murad Hüdâvendigar'ın şehid düştüğü haberini alan Alaüddin Bey, savaş meydanında idam edilen Şehzâde Yakub Bey'in kanının davasını güderek yanına Candaroğlu Süleyman Bey ve Kadı Burhanüddin'i de alıp Beyşehir'i ele geçirmiştir⁷⁵. Babası Murad Hüdâvendigar'ın yerine geçen ve adını Bayezd-i Bistamî'den alan oğlu Yıldırım Bayezid⁷⁶, bu olay sonrasında ordusuyla Konya'ya gelerek şehri teslim almış, Alaüddin Bey ise savaş meydanından kaçarak canını kurtarmayı başarmıştır. İki taraf arasında uzlaşa sağlanınca Çarşamba Suyu sınırı kabul edilerek barış sağlanmıştır. Fakat Alaüddin Bey'in barışı devam ettirmek gibi bir gayesinin olmaması onu yeni arayışlara sürüklemiş ve Timurtaş Paşa'yı esir alarak Konya'ya geçmiştir. Anadolu Beylerbeyi'nin esir alındığı haberi üzerine, Yıldırım Bayezid harekete geçerek Konya'ya

71 Turgut, "Germiyanogulları'nın Menşei...", s.1-98.

72 Turgut, "Hamidoğulları ve Tekeoğulları...", s.403-432; Solak, *Karamanogulları*, s.155.

73 Turgut, "...Âl-i Timurtaş Paşa", *Osmanlı Araştırmaları / The Journal of Ottoman Studies*, (2019), LIII, s. 54-55; Sümer "Alaeddin Bey", *DİA*, s.322; Emecen, "...Frenkyazısı Muharebesi (1386-1387)", s. 57-88.

74 Halil İnalçık, *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları*, İstanbul: TDV Yayınları, (2018), 8. Baskı, s.129

75 İnalçık, *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları*, s.121.

76 Turgut, "Renklerin Efendileri...", s.35-56; Turgut, "Cemâlüddin Musa Sâvî/Zilî ve Şeyh Osman-ı Veli ile Ahfadına Dair Vakfiyeler ve Düşündürdükleri (Vahdet-i Tarikat)", *Vakanüvis, Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, (2020), 5 (2), 1029-1073; Turgut, "...Âl-i Timurtaş Paşa...", s. 63-72.

gelmiş, bu haberin ardından Alaüddin Bey, Timurtaş Paşa'yı Yıldırım Bayezid'e göndermişse de başarılı olamamış ve Akçay Ovası mevkiinde gerçekleşen savaş sonrasında Osmanlılara esir düşerek Timurtaş Paşa tarafından katledilmiştir. Başta Konya olmak üzere Karamanoğulları toprakları Osmanlıların kontrolüne geçmiş, beyliğin elinde İç-İl ve çevresinden ibaret küçük bir toprak parçası kalmıştır⁷⁷.

Osmanlıların Fetret Devri'ni yaşadığı sırada vuku bulan Ankara Savaşı, iki büyük hükümdarın karşı karşıya geldiği önemli bir tarihi dönemeç olmuştur. Yıldırım Bayezid'in Batı'da Haçlılar üzerine yaptığı Niğbolu Savaşı'nı (1396) kazandığı esnada, Doğu'da Timur'un Büyük Selçuklu ve İlhanlıların varisi olarak yönünü Anadolu üzerine çevirdiği görülür. Anadolu'da Yıldırım Bayezid'e karşı ayaklanmakta olan bazı beyleri kendi safına çekmeyi başaran Timur, kendisine baş kaldıran Sultan Ahmed Celayir ve Karakoyunlu Kara Yusuf'u himayesine alan Bayezid'e misilleme yapmak için ilk olarak Erzincan üzerine yürümüş, ardından Sivas Kalesi'ni kuşatıp (1400) yağmalamıştır. İki hükümdarın 28 Temmuz 1402 yılında Ankara'nın Çubuk Ovası'nda başlattıkları savaş, Timur'un zaferiyle sonuçlanmış ve Yıldırım Bayezid, ordusunun dağılması ve eski Anadolu beylerinin askerlerinin de taraf değiştirmesiyle esir alınmıştır. Savaşı kaybeden Yıldırım Bayezid'in Anadolu üzerinde kurmayı amaçladığı siyasi otorite sarsıntıya uğramış, merkezi otoriteye boyun eğdirdiği beylikler yeniden kurulmuştur⁷⁸. Mısır'daki Türk Devleti'nin içinde bulunduğu siyasi istikrarsızlık ortamından faydalanarak ele geçirilen Tarsus'un da Karamanoğulları topraklarına katılmasının ardından Karahisar, Kütahya ve Antalya'nın da kuşatılması, Osmanlı sultanı Çelebi Mehmed'in dikkatini buraya çevirmesine sebep olmuştur. Kardeşlerine karşı kazandığı zaferlerle durumunu kuvvetlendiren Çelebi Mehmed'e karşılık veremeyeceğini anlayan Karamanoğlu Mehmed Bey, Timur'un kendisine verdiği yerleri Çelebi Mehmed'e geri teslim etmek zorunda kalmıştır. 1414 Yılında Konya'yı da kuşatan Çelebi Mehmed, savaş şartlarının mevsimsel sebeplerden ötürü kötüye gitmesi ve Karamanoğlu Mehmed Bey'in barış istemesi üzerine kuşatmaya son vermiş ve Karamanoğlu Mehmed Bey yaşadığı müddetçe Osmanlılara karşı bir girişimde bulunmamıştır. Mısır'ın Sultanı Melik Müeyyed ile Tarsus'u

77 Başkan, "Orta Anadolu'da Hakimiyet Mücadelesi (1400-1500)", s.14

78 İnalçık, *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları*, s.134-135; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, (1988), I, s. 248, 269-274; Hakan Yılmaz, "Bir Görgü Şahidinin XIV. Asır Osmanlı Fetihlerine Işık Tutan Kayıtları: İbnü'l-Cezeri'nin, Yıldırım Bâyezid'in İstanbul Kuşatması ve Niğbolu Savaşı ile İlgili Anıları", *Hakikat*, (2010), S. 196, s. 41-43.

ele geçirdiği için ters düşen Karamanoğlu Mehmed Bey esir düşmüş, Karaman şehzadesi II. İbrahim'in babası adına Osmanlı'dan yardım talep etmesiyle serbest bırakılmıştır. Çelebi Mehmed'in vefatı sonrasında başa geçen II. Murad'ın amcası Mustafa ile giriştiği taht kavgasını fırsat bilen Karamanoğlu Mehmed Bey, Antalya'da bulunan Tekeoğlu Osman Bey ile ittifak kurarak Antalya'yı kuşatmasına rağmen emeline ulaşmadan kendisine isabet eden bir top güllesi ile öldürülmüştür (1423). Babasının cesedini alıp Larende'ye dönen II. İbrahim Bey amcası Ali Bey'i Karaman ve Niğde'den uzaklaştırarak Karamanoğlu tahtına geçmiştir.⁷⁹

Karamanoğulları tahtında en uzun süre kalan kişi olan II. İbrahim Bey (1423-1464), Çelebi Sultan Mehmed'in kızı Sultan Hatun ile evlenerek durumunu kuvvetlendirmiş ve beyliğin Osmanlılarla olan entegrasyonu için önemli bir adım daha atmıştır. Osmanlı yardımı ile tahta geçmesine rağmen Osmanlı emrinde olmayı kabul edemeyen II. İbrahim Bey, Sırp ve Macarlar ile ittifaklar kurarak kardeşi İsa Bey'inde desteği ile 1433'te Konya, Beyşehir ve Akşehir'i ele geçirip, Afyon-Emirdağ ve Kütahya'da yağmalama faaliyetlerine girişmiştir. Aşıkpaşazâde, "ayağı bastığı yerleri öyle harap edip işler işlettirdi ki kâfir kâfirliğince onun ettiği işleri etmezdi. Müslümanların âhını aldı" şeklindeki anlatımıyla II. İbrahim Bey'in halka ettiği zulmü ortaya koyar⁸⁰. 1436'da Karamanoğlu askerlerinin Amasya Beylerbeyi Yörgüç Paşa'ya saldırması, II. Murad'ın Osmanlı ordusundaki tüm kuvvetleriyle II. İbrahim Bey'in üzerine yürümesine sebep olur. İç-il haricindeki tüm toprakların ele geçirilmesi, II. İbrahim Bey'in barış istemesine neden olmuş ve II. Murad'ın kardeşi olan eşi Sultan Hatun ile Mevlana Hamza'yı II. Murad'a af dilemek için göndermiş ve padişahın affına mazhar olmuştur⁸¹.

Karamanoğlu II. İbrahim Bey, Osmanlıların Balkanlarda mücadele ettiği Macarlar ve Sırlarla kurmaya çalıştığı ittifak sayesinde eski gücüne kavuşmayı amaçlıyordu. Erdel'deki Osmanlı bozgunundan haberdar olan Karamanoğlu II. İbrahim Bey, Beypazarı, Seyitgazi, Ankara ve Kütahya

79 Sümer, "Karamanoğulları", s.454-460.; Turgut, "Hamidoğulları ve Tekeoğulları...", s.25; Başkan, "Karamanoğulları Beyliği", *Anadolu Beylikleri El Kitabı*, İstanbul: Grafiker Yayınları, (2016), s. 278-279; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, s. 304; Dimitris J. Kastiris, *Bayezid'in Oğulları (1402-1413)*, (Osmanlı İç Savaşında İmparatorluk İnşası ve Temsil), (Çev. Ayda Arel), İstanbul: Kitap Yayınevi, (2010), s. 57, 77; Turgut, "Yıldırım Bayezid'in "Müeyyed" Oğlu Çelebi Sultan Mehmed", *Sultan Çelebi Mehmed ve Devri Sempozyumu*, Bursa: Bursa Kültür Aş, (2022), s. 495-497.

80 Aşıkpaşazâde, *Aşıkpaşazâde Tarihi*, s. 170-173. Bilal Gök, "İbrahim Bey Devri...", s.111-112.

81 İnalçık, *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları*, s.166-167; Gök, "İbrahim Bey Devri (1423-1464) Karaman-Osmanlı Münasebetleri", (Aralık 2012), s.111-112.

üzerine yürüdüyse de muvaffak olamadı. II. Murad'ın Edirne yönünden harekete geçip Karaman ve civarını kuşatması ile geri çekilmek zorunda kalan II. İbrahim Bey, Osmanlı Sultanı'nın Rumeli'deki karışıklıklar hasebiyle geri dönmesini fırsat bilerek yağmalama faaliyetlerine devam etti. Macarlar ile Edirne-Segedin Anlaşmasını imzalayan II. Murad, yönünü Karamanlılara çevirmiş, bu seferi meşrulaştırmak adına Mısır'da bulunan dört mezheb imamından bu hususta fetva dahi almıştır. Bundan sonra çıktığı seferde Karamanoğlu II. İbrahim Bey'e ait tüm topraklarda taş üstünde taş bırakmamış ve o güne değin Müslümanlar üzerine bir Müslüman hükümdar tarafından gerçekleştirilen en ağır saldırılar gerçekleştirilmiştir. Aşıkpaşazâde'de bu olayı “*o vakit o kadar mezalim oldu ki, Osmanlı Beylerinden hiç kimse o vakte kadar bu kadar zulmetmiş değildi. Karaman ülkesini şöyle vurdular ki şehirlerini ve köylerini elek elek ettiler, harab eylediler. O yıl nice erkek ve kız çocukları doğdu. Soyları soplaları bilinmedi*” şeklinde anlatır⁸². Bu durum karşısında barış istemek zorunda kalan II. İbrahim Bey, II. Murad ile sevgendname imzalayarak Osmanlı tabiiyetini kabul edip oğullarını farklı zamanlarda rehin olarak göndermeyi ve savaş zamanında asker temin etmeyi kabul etmiştir. Hastalığı nedeniyle büyük oğlu İshak Bey'i veliaht ilan eden II. İbrahim Bey'in tahtına, Osmanlılar tarafından diğer oğlu Pir Ahmed geçirilince, II. İbrahim Bey ve oğlu İshak Bey 1464'te Gavele Kalesi'ne çekilme kararı almış ve İbrahim Bey yolda vefat edince Larend'e'deki türbesine defnedilmiştir⁸³. İbrahim Bey, Karaman beyleri içerisinde en çok vakıf eserini yenileyen ve bunlara mektuplar vererek kayıt ve kontrol altına alan, yeni vakıf eserleri yaptırarak ve bunlara gelir getirebilecek mülkleri bağışlayan kişidir. İbrahim Bey kümbeti ise Karaman'da kendi adına yaptırdığı en büyük ve en önemli eserini oluşturmaktadır.

Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in ölümü üzerine iki oğlu Pir Ahmed ve İshak Bey, çeşitli ittifaklar kurarak birbirlerine karşı ayaklanmışlardır. Osmanlı'nın desteklediği Pir Ahmed, Akkoyunlu Uzun Hasan'ın ve Mısır Türk Devleti'nin desteğini alan İshak Bey'e galip gelerek Karaman tahtına oturmuş, kardeşi İshak Bey ise Akkoyunlu Uzun Hasan'ın yanında vefat etmiştir. Tıpkı babası gibi Osmanlı eliyle Karaman tahtına oturan Pir Ahmed, babasının yaptığı gibi Osmanlı tabiiyeti altında kalmak istemediğinden

82 Âşıkpaşazâde, *Âşıkpaşazâde Tarihi*, s. 172-173; Gök, “İbrahim Bey Devri (1423-1464)...”, s.112-113; Başkan, “Karamanoğulları Beyliği”, s. 280; Alaaddin Aköz, “Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in Osmanlı Sultanı II. Murad'a Vermiş Olduğu Ahidnâme”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (2005), S. 18, s. 162.

83 Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri Akkoyunlu ve Karakoyunlu Devletleri*, Ankara: TTK Yay., (1969), s. 26-27; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, s. 373-375; Sümer, “Karamanoğulları”, s.454-460

öncelikli olarak Fatih Sultan Mehmed'den Pazarcık ve Hamamcık'ı kendilerine vermesini talep etmiş, sonrasında ise çeşitli akınlar düzenleyerek Gavele Kalesi ve Konya'da tahribatlarda bulunmuştur. Bunun üzerine Karamanoğulları'na karşı bir sefer düzenleyen Fatih Sultan Mehmed, başta Konya olmak üzere Gavele Kalesi'ni de ele geçirip Konya ve İç-il'de Şehzâde Mustafa'yı Sancakbeyi olarak atayıp Larende'ye kaçan Pir Ahmed Bey'in üzerine yürümüştür. Bir süre daha mücadeleye devam eden Pir Ahmed Bey, Gedik Ahmed Paşa'nın da sefere dahil olup başta Alaîye Kalesi ve civarını kontrol altına almasıyla Akkoyunlu Uzun Hasan'ın yanına sığınmak zorunda kalmış, böylece Karamanoğulları tamamen Osmanlı idaresine girmiştir⁸⁴. II. İbrahim Bey'in bir diğer oğlu olan Kasım Bey'in Varsak Türkmenlerinin yardımıyla Karamanoğulları'nın başına getirilmesi ile bir süre daha mücadeleye devam edilmiş, Fatih'in ölümüyle ortaya çıkan Cem Sultan vak'asında onun tarafını tutmuş ve Cem Sultan'ın Mısır'a ve daha sonra Rodos Şovalyeleri'ne sığınmasında etkin rol oynamıştır. 1483'te vefat eden Kasım Bey ile Karamanoğulları Beyliği'nin de sonu gelmiştir⁸⁵. 1476 Yılında Karaman coğrafyasında bulunan vakıfları tespit ettirip kayıt altına aldırın Osmanlılar, bu tarihten itibaren Karamanoğulları topraklarını merkeze bir sancak teşkiliyle bağlamışlardır.⁸⁶

SONUÇ

Karamanoğulları, Oğuzların Afşar ya da Salur boylarına mensup topluluklara hükmeden bir beylik olarak karşımıza çıkmakta olup, Moğol tahakkümünden kaçarak gelen Türkmen birlikleri ile Ermenek civarına yerleştirilmişlerdir. Bu bölgede Kilikya (Çukurova) Ermenileri ve Moğol Birliklerine karşı çetin savaşlar veren Karamanoğulları, Konya'yı zapt ederek Selçuklu Devleti'nin varisi olma iddiasıyla ortaya çıkmışlar, varlıklarını Mısır Türk Devleti ile Osmanlılar arasında denge politikası güderek sürdürmeye çalışmışlardır. Vefaî dervişlerinden Baba İlyas'ın oğlu Muhlis Paşa, Mersin İç-il'de Nure Sofu'yu halife ilan ettikten sonra Karaman tahtına henüz beş yaşında olan Nure Sofu'nun oğlu Kerimüddin Karaman

84 Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, Ankara: TTK Yay., II, s. 169-170; Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri...*, s. 32-35; Solak, *Karamanoğulları*, s. 320-322; Sümer, "Karamanoğulları", s. 454-460; Başkan, "Karamanoğulları Beyliği", s. 282-284.

85 Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri...*, s. 34-35; Solak, *Karamanoğulları*, s.343-345; Başkan, "Karamanoğulları Beyliği", s.284-285.

86 Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri...*, s.35-36; Solak, *Karamanoğulları*, s. 341; Feridun Nafiz Uzluk, *Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi*, Ankara: Vakıflar Umum Müdürlüğü (1958).

Bey'i geçirmiştir. Şemsüddin Mehmed Türkmanî'den itibaren beylik teşkilatlanmasını tamamlayan Karamanlılar, Osmanlılarla ile entegrasyonunu Alaüddin Ali Bey zamanında başlatmış ancak bu entegrasyon, denge politikaları doğrultusunda çetin mücadelelerle tamamlanmıştır. Alaüddin Ali Bey ve torunu Mehmed Bey, Osmanlılara karşı giriştikleri mücadeleleri ve neticesinde hayatlarını kaybetmişlerdir.

Karamanoğulları'nın Frenkelere karşı Anadolu beylik kuvvetlerinden sağladığı yardımcı kuvvetlerle beraber giriştiği gaza mücadelesini, Mısır Türk Sultanlığı organizasyonu dairesinde gerçekleştirmişse de uğradıkları başarısızlık (1367), Balkanlardaki fütuhatıyla yıldızı parlayan Osmanlılara karşı prestij kaybı olarak yorumlanır. Özellikle Osmanlıların Balkanlarda giriştikleri cihad faaliyetleri sırasında Karamanoğulları'nın Bursa üzerine yaptığı yağmalama faaliyetleri, Osmanlılarla aralarında Frenkyazısı Savaşı'nın çıkmalarına sebep olmuş, bu savaş her ne kadar Karamannâme'de Alaüddin Ali Bey'in zaferiyle sonuçlanmış gibi gösterilse de Alaüddin Ali Bey'in, yakayı eşinin tavassutuyla kurtardığı Osmanlı tevarihinden anlaşılmaktadır. Kosova Savaşı'nın hemen akabinde Yıldırım Bayezid'in Anadolu seferleri sırasında hayatını kaybeden Alaüddin Ali Bey'nden sonra Mehmed Bey de Antalya üzerine çıktığı sefer sırasında öldürülmüştür. Bu maceralar, Yeniçeri Ocağı'nın teşkiliyle disiplinli bir orduya kavuşan Osmanlılara karşı düzensiz süvari gücüne dayalı askerî birliklerin etkisizliğini göstermesi bakımından önemlidir.

Alaüddin Ali Bey döneminde Osmanlılar, Kadı Burhanüddin Beyliği, Eretnalılar, Hamidoğulları, Germiyanogulları ve Memlûklüler ile siyasi birçok alanda ilişki ve mücadelelere girişilmiştir. Karamanoğulları, siyasi dengeyi sağlamak için çoğu zaman beylikler arası evlilikler gerçekleştirerek gerek sınırlarını korumada gerekse savaş zamanı yardım sağlayabilmek için çoğu zaman Osmanlı Devleti ile kız alıp-vermiştir. Buna ilk örnek olarak Murad Hüdâvendigâr'ın kızı Nefise/Melek Hatun ile Alaüddin Ali Bey'in evliliği gösterilebilir. Çelebi Sultan Mehmed'in kızıyla II. İbrahim Bey'in evliliği de bu bağlamda önemlidir.

Ankara Savaşı sonrasında Anadolu'daki eski topraklarına kavuşan diğer Türk beyleri, ayaklanmaya başlamış ve bu ayaklanmanın da başını Karamanoğulları Beyliği çekmiştir. AlaüddinAli Bey'in ölümü üzerine beyliğin başına geçen Tacüddin II. İbrahim Bey, beyliği hem siyasi hem de kültürel açıdan geliştirmiştir. Kendisinden önce yapılmış olan vakıf eserlerini

tamir ettirip, gelir getirmesi için çoğu zaman mülkler bağışlamış, bunları da mektuplar vererek kayıpt altına aldırımıştır.

Karamanoğulları içerisinde en çok vakıf eseri yaptıran II. İbrahim Bey'in kendi adıyla anılan külliyesi, çok yönlü bir hayır kurumu olarak karşımıza çıkar. Sadece Karamanoğulları beyleri değil aynı zamanda dönemin devlet adamları ve Osmanlı'dan Karamanoğullarına gelin gelen Hanım Sultanlar da vakıf eserleri yaptırarak kültürel faaliyetlere destek vermiştir. Beyliğin son hükümdarı ise II. İbrahim Bey'in kardeşi Kasım Bey'dir. Osmanlıların 1476 yılında Karaman coğrafyasında yaptırdığı tahrir, beylik topraklarının bu tarihten hemen önce merkezi teşkilata bağlandığının en önemli göstergesidir.

KAYNAKÇA

- Ahmed Eflakî, (1973), *Menakibü'l-Ârifîn*, I-II, (ev.) Tahsin Yazıcı, İstanbul: Hürriyet Yayınları.
- Ahmedi, (1939), *Ahmedi ve Dasitan-ı Tevarih-i Mülûk-l-Âl-i Osman*, (ev.) Nihad Banarlı, *İstanbul Üniversitesi Türkiyat Mecmuası/Journal of Turkology*, C. 6, s. 49-176.
- AKÖZ, A. (2005), “Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in Osmanlı Sultanı II. Murad'a Vermiş Olduğu Ahidname”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.18, s.159-178.
- AKSARAYÎ (2000), *Müsameretü'l-Ahbar*, (ev. Mürsel Öztürk), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Âşıkpaşazâde, (2013). *Tevârih-i Âl-i Osman-Âşıkpaşazâde Tarihi (1299-1502)*. Haz. Necdet Öztürk, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- BAŞKAN, Y. (2007), *Orta Anadolu'da Hakimiyet Mücadelesi (1400-1500)*, (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BAŞKAN, Y. (2016), “Karamanoğulları Beyliği”, *Anadolu Beylikleri El Kitabı*, İstanbul: Grafiker Yayınları. s.23-35. xxx
- BAYPARS, (2000), *Baypars Tarihi* (ev.) M. ȘerefüddinYaltkaya, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- El-Ömeri, (2014), *Mesâlikü'l-Ebsâr-Türkler Hakkında Gördüklerim ve Duyduklarım*, (ev.) D. Ahsen Batur, İstanbul: Selenge Yayınları, s.148-170.
- EMECEN, F. M. (2017), “Osmanlı Tarihinin İlk Büyük Savaş Anlatımı: Osmanlılarla Karamanlılar Arasındaki Frenkyazısı Muharebesi (1386-1387)”, *Osmanlı Araştırmaları/TheJournal of OttomanStudies*, XLIX, C.49, s.57-88.
- EMECEN, F. M., (2020), *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluş ve Yükseliş Tarihi (1300-1600)*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- EMECEN, Feridun M. (2012), “Uçbeyi”, *DİA*, C. XLII, s. 38-39.

- Enverî, (2012), *Düstürnâme-i Enverî*, (Çev.) Mükrimin Halil Yinanç, *Evkaf Matbaası, İstanbul, 1929*.
- ERDEŞER, M.G. (2024). “Karamanoğlu Güneri Bey’in Hayatı ve Faaliyetleri”, Beyşehir Selçuklu 1st International Conference On Humanity And SocialSciences, Beyşehir- Konya: Academy Global Publishing House, s.1394-1408.
- Esterâbâdî, (1990), *Bezme ü Rezm*, (Çev.) Mürsel Öztürk, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- GÖK, B. (2012) “İbrahim Bey Devri (1423-1464) Karaman-Osmanlı Münasebetleri”, *Hükmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 5 (10), s. 107-121.
- GÖK. Bilal, (2009) “XVI. Yüzyıl Ermenek Camileri ve Cami Vakıfları”, *Hikmet Yurdu Düşünce- Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 2 (3), s.257-274.
- Halil Edhem, (1327), *Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkûka, I*, TOEM, C. 11, s.697-712.
- Halil Edhem, (1327), *Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkûka, II*, TOEM, C.12, s.741-760.
- Halil Edhem, (1328), *Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkûka III*, TOEM, C.13, s. 821-836.
- Halil Edhem, (1328), *Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkûka IV*, TOEM, C.14, s.873-881.
- Hoca Sadeddin, (1979). *Tacü't-Tevarih*, I-V, (Haz. İsmet Parmaksızoğlu), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İbn Battuta, (2000), *Seyehatname*, I, (Çev.) A. Sait Aykut, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İbn Bibi, (2014), *El-Evamirü'l-Alâîyyefi'l-Umuri'l-Alâîyye,Selçuknâme*, (Çev.) Mürsel Öztürk, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- İdris-i Bitlisi, (2013), *Heşt Behişt,Fatih Sultan Mehmed Devri 1451-1541*, VII. Keftbe, (Çev.) Muhammed İbrahim Yıldırım, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- İNALCIK, H. (2018), *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları*, İstanbul: TDV Yayınları.
- KASTRITSIS, D.J. (2010). *Bayezid'in Oğulları*, (Çev.) Ayda Arel, İstanbul: Kitap Yayınları LTD,
- KHONİATES, N. (1995), *Historia: Ioannes ve Manuel Komnenos Devirleri*, (Çev.) F. Işıltan, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- KOÇUK, İ. (2017), *İznik Bizans Devleti Tarihi Kuruluş Devri*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KÖPRÜLÜ, M. F. (1991), *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- KÖPRÜLÜ, M. F. (2016), “Anadolu Beylikleri Tarihine Aid Notlar”, (Yay. M. Akif Erdoğan), *İzmir Araştırmaları Dergisi*, S.3, s. 81-108.
- KÖPRÜLÜ, Mehmed F. (1925), “Oğuz Etnolojisine Dair Notlar”, *Türkiyat Mecmuası*, C. I, s.191-198.

- Nizameddin Şami, (1987), *Zafernâme*, (Çev. Necati Lugal), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Oruç Beğ, (2014), *Oruç Beğ Tarihi [Osmanlı Tarihi 1288-1502]*, (Haz. N. Öztürk), İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayıncılık.
- Oruç bin Adil, *Oruç Beg Tarihi*, (Çev.) Mürsel Öztürk, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- ÖRS, Derya (1992), *Kaşani, Tarih-i Olcaytu*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÖZGÜR, M. C. (2023), “Karamannâme(Şikari)”, *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, xxxix
- ÖZGÜR, M. C. (2023), “Şikari’nin Karamannâme’sine Dair: Nüsha Değerlendirmesi”, *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 63 (1), s. 157-170.
- PERK, H.-Öztürk, H. (2013), *Karamanoğulları Beyliği sikkeleri*, II, İstanbul: Haluk Perk Müzesi Yayınları.
- SAŞLAM, A. (2015), “Anadolu’da Moğol-İlhanlı Otoritesini Sarsan Bir Gelişme: Süleymiş İsyanı”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (41), s.553-562.
- Smbat Sparapet’s Chronicle, Classical Armenian (2005), (Translate: Robert Bedrosian), New Jersey.
- SOLAK, Kamil, (2016). *Karamanoğulları*, İstanbul: Libra Kitapçılık ve Yayıncılık.
- SÜMER, F. (2001), “Karamanoğulları”, *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, C. XXIV, s.454-460
- SÜMER, Faruk, (1989), “Alaeddin Bey”, *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, C. II, s.321-323.
- TEKİNDAS, Ş. (1947), *13-15. Asırlarda Cenûbî Anadolu Tarihine Ait Bir Tedkik: Karaman Beyliği*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul.
- TEKİNDAS, Ş. (1954), “Karamanlıların Gorigos Seferi (1367)”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, 6 (9), s.161-174.
- TOSUN, M.D. (2021), *Karamanoğulları (Şikari Tarihi)*, İstanbul: Depo Print Dijital Baskı.
- TUNCEL, M. (2001), “Karaman”, *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, C. XXIV, s.444-447.
- TURAN, O. (2018), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- TURGUT, V. (2016), “Batı Anadolu Beyliklerinin Menşei Meselesi”, *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 2 (3), s. 55-89.
- TURGUT, V. (2016), “Hamidoğulları ve Tekeoğulları’nın Menşei ve Vakıflarına Dair”, *Türklük Bilgisi Araştırmaları/Journal Of TurkishStudies*, C. 46, s.403-433.
- TURGUT, V. (2017), “Germiyanoğulları’nın Menşei, Vakıfları ve Batı Anadolu’nun Türkleşmesi Meselesi Üzerine”, *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3 (5), s. 1-98.
- TURGUT, V. (2017), “Menteşe Bey’in İsmi, Menşei ve Menteşeoğulları’nın Vakıflarına Dair”, *Osmanlı Araştırmaları/TheJournal of Ottoman Studies*, XLIX, s.25-55.
- TURGUT, V. (2019), “Vakıf Belgelerine Göre Osmanlı Devleti’nin Kuruluş Dönemi Aileleri II: Âl-i Timurtaş Paşa”, *Osmanlı Araştırmaları/TheJournal of Ottoman Studies*, LVII, s.51-120.

- TURGUT, V. (2020), “Cemâlüddin Musa Sâvî/Zîlî ve Şeyh Osman-ı Veli ile Ahfadına Dair Vakfiyeler ve Düşündürdükleri (Vahdet-i Tarikat)”, *Vakanüvis*, 5 (2), s.1029-1073.
- TURGUT, V. (2021), “Renklerin Efendileri: XIII. Yüzyıl Anadolu’sunun Tasavvuf Dünyasına Prosopografik Bir Yaklaşım”, *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, S. LVII, s.35-80.
- TURGUT, V. (2022). *Sultan Çelebi Mehmed ve Devri Sempozyumu*, (Ed. Çaffer çiftçi), “Yıldırım Bayezid’in “Müeyyed” Oğlu Çelebi Sultan Mehmed”, Bursa: Bursa Kültür Aş, s. 411-519.
- Tursun Bey, (1977), *Tarih-i EbU'l-Feth*, (Haz. Mertol Tulum), İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları.
- TÜRKMEN, K. (1989), *Karamanoğulları Dönemi Kitabeleri*, (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- UZLUK, F.N. (1958), *Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi*, Ankara: Vakıflar Umum Müdürlüğü.
- UZUNÇARŞILI, İ.H. (1988), *Osmanlı Tarihi*, C. I, Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- UZUNÇARŞILI, İ.H. (2003), *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- ÜNALAN, S. (2017), “Karamanoğulları Beyliği’nin Sosyal-Kültürel ve Dini Hayatı”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 22/1, s. 117-152.
- YAŞAR, H.H. (2004), *Amasya Tarihi*, (Haz. Mesut Aydın-Güler Aydın), II. Cilt, Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.
- YAŞAR, H.H. (2004), *Amasya Tarihi*, (Haz. Mesut Aydın-Güler Aydın), III. Cilt, Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.
- YAŞAR, H.H. (2004), *Amasya Tarihi*, (Haz. Mesut Aydın-Güler Aydın), IV Cilt, Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.
- YAŞAR, H.H. (2004), *Amasya Tarihi*, (Haz. Mesut Aydın-Güler Aydın), VI. Cilt, Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Yezdi, Ş. A. (2013), *Zafername (Emir Timur)*, (Çev.) D. Ahsen Batur, İstanbul: Selenge Yayınları.
- YILMAZ, H. (2010). “Bir Görgü Şâhidinin XIV. Asır Osmanlı Fetihlerine Işık Tutan Kayıtları: İbnü'l-Cezerî’nin, Yıldırım Bâyezîd’in İstanbul Kuşatması ve Niğbolu Savaşı ile İlgili Anıları”, İstanbul: *Hakikat*, S. 196, s. 41-43.